



ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně Lenky Krupičkové a soudců Davida Hipšra a Tomáše Foltase v právní věci žalobkyně: **SIKO KOUPELNY a. s.**, se sídlem Skorkovská 1310, Praha 9, zastoupená Mgr. Karlem Nejtkem, advokátem se sídlem Pujmanové 1753/10a, Praha 4, proti žalovanému: **Odvolací finanční ředitelství**, se sídlem Masarykova 427/31, Brno, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 20. 3. 2024, č. j. 5 Af 9/2021-139,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e z a m í t á**.
- II. Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

I.

[1] Rozhodnutími ze dne 26. 3. 2021 žalovaný zamítl odvolání žalobkyně a potvrdil rozhodnutí Specializovaného finančního úřadu (dále též „správce daně“) v rozsahu, v němž byla žalobkyni doměřena daň z příjmů právnických osob za zdaňovací období let 2013 a 2014 vyšší o částky 13 699 000 Kč (rok 2013) a 11 637 000 Kč (rok 2014). V případě roku 2013 žalovaný potvrdil také výrok o uložení povinnosti k úhradě penále, zatímco pro rok 2014 rozhodnutí správce daně v rozsahu povinnosti hradit penále zrušil.

[2] Správce daně doměřil žalobkyni daň na základě výsledků daňové kontroly, kterou u ní zahájil dne 11. 5. 2017 pro rok 2013 a posléze dne 10. 4. 2018 rozšířil o rok 2014. Zaměřil se při ní na prověření nákladových úroků zaplacených Ing. Jaroslavě Valové (dále též „zakladatelka“), jediné upisovatelce korunových dluhopisů ve výši 700 mil. Kč, které žalobkyně emitovala dne 1. 10. 2012 se splatností 20 let a jejichž úhrada byla realizována

formou zápočtu vzájemných pohledávek mezi zakladatelkou, žalobkyní a společností SALVETON a. s., na kterou zakladatelka dne 27. 9. 2012 převedla svůj podíl (100 %) v žalobkyni a která evidovala pohledávku za žalobkyní z titulu výplaty podílu na zisku podle rozhodnutí z 30. 9. 2012. Podle správce daně žalobkyně neprokázala splnění podmínek pro daňovou uznatelnost úroků ve smyslu § 24 odst. 1 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů. Žalovaný dospěl v odvolacím řízení k odlišnému právnímu názoru než správce daně, avšak bez vlivu na výši doměřené daně. Podle žalovaného bylo podstatou transakcí souvisejících s emisí korunových dluhopisů mezi žalobkyní, zakladatelkou a společností SALVETON a. s., které jsou spojenými osobami, zneužití práva.

II.

[3] Proti rozhodnutí žalovaného podala žalobkyně žalobu, kterou Městský soud v Praze (dále též „městský soud“) v záhlaví uvedeném rozsudkem zamítl. Konstatoval, že zneužití práva nebude zpravidla spočívat v samotné emisí korunových dluhopisů. Ta však může být součástí delšího řetězce kroků, které ve svém souhrnu zneužití znamenat mohou. Je proto nezbytné zabývat se tím, zda samotná emise byla ekonomicky opodstatněná. K tomu městský soud shrnul podstatné skutkové okolnosti věci, tj. okolnosti vzniku pohledávek a závazků mezi zakladatelkou, společností SALVETON a. s., která nevykonávala od svého založení žádnou ekonomickou činnost a kde vykonávala zakladatelka funkci předsedkyně představenstva a vlastnila 50 % podíl (zbývající podíly vlastnili její potomci) a žalobkyní. Současně poukázal na to, že úhrada upsaných dluhopisů byla realizována v rámci trojstranného zápočtu právě těchto pohledávek.

[4] Dle městského soudu byla díky vytvoření umělých podmínek transakce získána daňová výhoda, kterou by nemohla žalobkyně za standardních podmínek využít. Bez jednotlivých kroků uspořádaných v daném časovém sledu by nedošlo k nastolení takové struktury, ve které bylo možné započíst jednotlivé pohledávky a získat výhodu v podobě nižšího základu daně a nižší daňové povinnosti. Žalovaný v napadeném rozhodnutí řádně identifikoval jednotlivé kroky a zdůvodnil, v čem spočívá jejich nestandardnost a proč vypovídají ve svém souhrnu o zneužití práva. Právě vzájemná souvislost událostí v celém řetězci je přitom klíčová pro závěr o zneužití práva. Tyto kroky nelze hodnotit osamoceně a izolovaně, jak činí žalobkyně. I pokud naplňuje každá jednotlivá transakce ekonomický smysl, neznamená to nutně, že celkový sled jednání není zneužitím práva. Popsané transakce na sebe vzájemně navazovaly a úzce spolu souvisely. Prodej akcií mohl být uhrazen až pomocí vyplacených dividend, které mohly být vyplaceny až pomocí upsaných dluhopisů. Cíl emise dluhopisů, jímž je získání externího zdroje financování, byl naplněn pouze formálně, když daná emise byla upsána pouze zakladatelkou a žalobkyně se zatížila náklady, jejichž výše v konečném důsledku přesahuje i hodnotu převodu akcií zakladatelky na SALVETON a. s. Za nepřípadné označil městský soud srovnání s emisí dluhopisů Českou republikou, a to s ohledem na spojenost zúčastněných osob a možnost zakladatelky zasahovat do řízení zúčastněných osob. Městský soud dále připomněl, že dosažení daňové výhody nemusí být jediným cílem transakce, ale cílem převažujícím. Tím je získání nezdaněných plateb úroků z dluhopisů zakladatelkou, která měla zásadní vliv na nastavení transakcí a jejich podobu. Je prakticky nepředstavitelné, aby se popsáný řetězec transakcí uskutečnil mezi nepropojenými osobami v běžných ekonomických vztazích. Městský soud

pokračování

považoval za podstatné také to, že bez zapojení společnosti SALVETON a. s. by výplata dividend podléhala srážkové dani ve výši 15 %.

[5] Podle městského soudu jednání žalobkyně nelze obhájit ani tvrzenou generační výměnou. Jakkoliv proti danému cíli nelze obecně nic namítat, nelze odhlédnout od způsobu, jakým byl proveden. Soud se ztotožnil s žalovaným, že generační výměna, resp. změna v pozici jediného akcionáře mohla proběhnout i bez emise dluhopisů, tím spíše pak manažerská změna provedená v roce 2015. V takovém případě by nedošlo k danému zatížení žalobkyně. Navíc k tvrzené generační výměně prakticky nedošlo, neboť zakladatelka zůstala v řídicích pozicích a ponechala si také kontrolu nad žalobkyní. Zdůvodnění tak nelze z pohledu emise dluhopisů považovat za ekonomické a racionální. Jakkoliv žalobkyni nic nebránilo své podnikání takto uspořádat, dosáhla-li jím nelegitimní daňové výhody, nelze tomuto jednání poskytnout právní ochranu.

[6] Městský soud uzavřel, že žalovaný unesl své důkazní břemeno a prokázal zneužití práva s dostatečnou mírou pravděpodobnosti. Otázku zneužití práva si přitom může žalovaný posoudit sám, v tomto ohledu nemá žalobkyní předložený znalecký posudek postavení „privilegovaného“ důkazu. Navrhované svědecké výpovědi pak směřovaly k prokázání skutečností, které nebyly mezi účastníky sporné, pročez ob stojí hodnocení žalovaného o jejich nadbytečnosti. K poukazu žalobkyně na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 3. 2010, č. j. 5 Afs 25/2009-98, č. 2070/2010 Sb. NSS městský soud dodal, že i tento rozsudek vychází z toho, že při posuzování, zda lze náklady považovat za daňově uznatelné, je nutno vždy zohlednit skutečnou ekonomickou podstatu právních vztahů, s nimiž dané výdaje souvisejí. Skutkový stav posuzované věci se navíc v klíčových otázkách značně odlišuje.

III.

[7] Proti rozsudku městského soudu podala žalobkyně (dále též „stěžovatelka“) kasační stížnost z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále též „s. ř. s.“). V ní zdůrazňuje, že veškeré transakce měly ekonomické a rodinné *ratio* reprezentované mezigeneračním transferem majetku a podnikatelských aktivit ze zakladatelky na její potomky, který probíhal v několika vlnách od roku 2007 do roku 2018. Dle stěžovatelky jí zvolená konstrukce umožnila odsunout skutečný odliv nakumulovaných zisků až k datu splatnosti dluhopisů pouze za cenu úroku, namísto zatížení jejich výplaty bankovním financováním. Cílem naopak nebylo vytvoření umělých podmínek pro získání neoprávněné daňové výhody. Využití dluhopisů byl pouze nejvhodnějším ekonomickým a právním nástrojem, pomocí kterého byla restrukturalizace provedena.

[8] Stěžovatelka dále rekapituluje vývoj svého podniku. Připomíná, že vznikla v rámci změny formy podnikání zakladatelky z fyzické na právnickou osobu, kdy byl emisní kurz jejích akcií splacen nepeněžitým vkladem podniku zakladatelky. Společnost SALVETON a. s. pak byla v roce 2007 založena s ohledem na věk zakladatelky a připravovaný generační transfer. Nejedná se tedy o společnost rychle založenou za účelem jakékoliv výhody z titulu dluhopisů, zakladatelka v ní od 28. 12. 2007 drží 50 %, zbývající akcie drží její potomci. Nástupnictví bylo uspořádáno na základě doporučení externích poradců, jejichž výpovědi

stran motivů akcionářské změny městský soud chybně odmítl pro nadbytečnost, byť je sám rozporoval. V roce 2012 byly zahájeny konkrétní kroky restrukturalizace, přičemž dluhopisy byly současně nástrojem pro její financování a ochranu zakladatelky na akcionářské a manažerské úrovni. V září 2012 bylo rozhodnuto o emisi dluhopisů, o výplatě nerozděleného zisku stěžovatelky, došlo k převodu všech jejích akcií ze zakladatelky na SALVETON a. s. a k úpisu dluhopisů zakladatelkou. Tím nastala reálná změna skutečných vlastníků stěžovatelky, kdy se jimi vedle zakladatelky stali také její potomci, kteří musí svůj nově nabytý podíl splácet prací pro společnost. V roce 2018 byla změněna struktura SALVETON a. s. a podíl zakladatelky klesl na 30 %. Výplata nerozděleného zisku za účelem splacení kupní ceny za pořízenou cílovou společnost je zcela standardním akvizičním krokem, stejně jako to, že byla financována vlastními zdroji jen do výše 200 mil. Kč tak, aby nebyla ohrožena majetková podstata stěžovatelky. V případě zbývajících 700 mil. Kč se pak nejednalo o volné finanční prostředky stěžovatelky či jakékoliv spojené osoby, které by byly umělými transakcemi vyvedeny k zakladatelce a posléze vráceny. Daná částka reprezentovala skutečnou potřebu stěžovatelky po novém externím financování tak, aby nebyla ohrožena její majetková podstata a budoucí rozvoj.

[9] Ke změně své kontroly stěžovatelka dodává, že došlo ke změně stanov ve společnosti SALVETON a. s. od roku 2014, která zvýšila kvorum pro usnášeníschopnost z 30 % na 51 %. Současně zakladatelka jako předsedkyně představenstva společnosti SALVETON a. s. nemohla rozhodovat bez souhlasu dalšího člena. Proto pro ni byla důležitá možnost „náhradní“, nikoliv operativní, kontroly z pozice významného věřitele z titulu držby dluhopisů v nominální hodnotě 700 mil. Kč. Ta zajišťovala mimo jiné, že změny zásadní povahy týkající se majitele dluhopisů, podléhaly schválení schůzí vlastníků dluhopisů. Dále poukázala na bezpečnost tohoto závazku ve srovnání s nezávislým věřitelem a na rozdělení dluhopisů mezi zakladatelku a její potomky v roce 2016. Z hlediska manažerské výměny stěžovatelka dodala, že se zakladatelka na přelomu let 2012/2013 vzdala role generální ředitelky neformálně, oficiálně k tomuto kroku došlo v roce 2015. Již od roku 2012 se však ze stěžovatelky stala manažersky vedená společnost. Tuto skutečnost měly prokázat výsledky, které žalovaný odmítl pro nadbytečnost.

[10] Stěžovatelka zdůrazňuje, že nedošlo k naplnění podmínek zneužití práva. Emise ji přinesla dodatečné prostředky k výplatě nerozděleného zisku bez ohledu na to, že došlo k nahrazení jiného závazku spojené osoby. Nejednalo se o „recyklaci“ existujících volných finančních prostředků ve skupině, ale o dlouhodobý externí zdroj financování doprovázený faktickým tokem finančních prostředků ve výši 200 mil. Kč. Ze srovnání s jinými dluhovými nástroji pak podle stěžovatelky plyne ekonomická racionalita zvoleného typu financování. Odmítá proto argument finanční správy a městského soudu o nezanedbatelném zatížení částkou 1,3 mld. Kč v horizontu 20 let, který navíc pomíjí masivní nárůst jejích zdanitelných výnosů v důsledku úspěšné generační výměny. Podle stěžovatelky nehodnotil městský soud všechny okolnosti věci ve vzájemné souvislosti, byť to tvrdí. Veškeré transakce měly racionální ekonomické důvody, nedošlo k žádné umělé či účelové transakci. Je pravdou, že SALVETON a. s. nevykonávala žádnou činnost. To však proto, že byla založena jako příprava pro budoucí mezigenerační transfer. Poukázal-li městský soud na to, že neměla zdroje na nákup akcií, pak financování formou výplaty části kapitálu cílové společnosti je legitimním postupem. Nebylo prokázáno, že hlavním benefitem provedených transakcí bylo získání daňového zvýhodnění. Podle stěžovatelky městský soud

pokračování

nezpochybňuje generační výměnu, ale pouze cestu, jakou pro ni zvolila. Aprobujeme tak postup, který nepřipustně zasahuje do její podnikatelské strategie. V důsledku toho je sankcionováno samotné zapojení korunových dluhopisů.

[11] Stěžovatelka dále namítá, že ji postup žalovaného spočívající ve změně právní kvalifikace, zkrátil na jejím právu na obranu. V rámci daňové kontroly a odvolacího řízení neměla potřebu shromažďovat důkazy prokazující, že nezneužila právo. Pro reakci na zásadní změnu posouzení kauzy pak stěžovatelce ponechal pouze minimální lhůtu 15 dní, kterou prodloužil jen o minimum 15 dní. To vše za situace, kdy platila přísná covidová opatření. S předloženým vyjádřením stěžovatelky a jejími návrhy na doplnění dokazování se pak žalovaný vypořádal toliko formálně, navíc prezentoval dva různé názory na uskutečnění akcionářské a manažerské výměny. Není přitom pravdou, že žalovaný neučinil rozdílná skutková zjištění. Současně městský soud nepřistoupil k účastníkům při posouzení adekvátnosti lhůty rovným způsobem.

[12] Z výše uvedených důvodů stěžovatelka navrhla, aby Nejvyšší správní soud zrušil rozsudek městského soudu a rozhodnutí žalovaného a věc mu vrátil k dalšímu řízení, eventuálně aby zrušil rozsudek městského soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

IV.

[13] Žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti uvedl, že hlavním účelem transakce bylo zajištění daňově příznivější situace v podobě nižšího základu daně, a to vlivem úrokového zatížení vůči spojené osobě. Neoprávněnou možnost daňového zvýhodnění umožňuje právě vzniklá struktura, která zahrnuje úplatný převod akcií zakladatelky na jí spoluvlastněnou společnost, která neměla finanční prostředky, protože bylo nezbytně nutným krokem vyplatit podíl na zisku stěžovatelky, na jehož úhradu byla použita emise dluhopisů. Tímto byly vytvořeny vzájemné pohledávky, které byly předmětem zápočtu. Stěžovatelka nezískala žádné cizí zdroje, což je primárním smyslem emise dluhopisů, nýbrž dlouholeté zatížení vysokými náklady. Ekonomickou racionalitu je přitom třeba hodnotit právě její optikou. Z pohledu generační výměny se odehrál nadbytečný krok v podobě emise dluhopisů, neboť převod akcií na potomky si zaplatila sama zakladatelka a do stěžovatelky žádné finanční prostředky nepřitekly. Ke generační výměně v tvrzeném rozsahu navíc nedošlo. Žalovaný poukazuje na to, že je třeba kroky hodnotit jako celek, a na propojenost subjektů skrze osobu zakladatelky, která rozhodla o všech krocích a tocích. Podstatné je, že byla uměle navozena výsledná situace, kdy došlo k zatížení stěžovatelky nákladovými úroky a na druhé straně k vyplacení nezdaněných úroků zakladatelce. Žalovaný dodává, že považuje lhůtu pro vyjádření se ke změně právního hodnocení v délce 30 dní za adekvátní, neboť nedošlo ke změně skutkových zjištění. Ta vychází ze spisu správce daně. Ten byl doplněn pouze podáními stěžovatelky. Žalovaný postupoval plně v souladu s § 115 odst. 2 zákona č. 280/2009 Sb., daňového řádu.

[14] Stěžovatelka podala k vyjádření žalovaného repliku, v níž opakuje kasační argumentaci. Akcentuje přitom zásadní navýšení svých zdanitelných příjmů po proběhlé generační výměně a získání nového impulsu. Nemůže proto podle ní obstát tvrzení žalovaného, že hlavním účelem transakcí bylo získání nelegitimní daňové výhody. Dále

stěžovatelka poukazuje na aktuální judikaturu, podle níž je třeba posuzovat každou věc přísně individuálně.

[15] Žalovaný reagoval na repliku stěžovatelky podáním, v němž zdůrazňuje, že primárním smyslem emise dluhopisů má být zajištění externího zdroje financování. V posuzované věci však ke vstupu jakéhokoli externího investora nedošlo a byla vytvořena ryze interní situace vyřešená zápočty a bez reálného toku prostředků. Zatížit stěžovatelku náklady, jejichž výše v konečném důsledku přesáhne i hodnotu převodu akcií na SALVETON a. s. není z jejího pohledu ekonomicky racionální. Argument, že po generační výměně došlo k zásadnímu navýšení zdanitelných příjmů stěžovatelky, nemůže absenci ekonomické racionality zdůvodnit. Vydání dluhopisů bylo v rozporu se smyslem a účelem práva, ale sledovalo pouze daňovou optimalizaci.

V.

[16] Nejvyšší správní soud posoudil kasační stížnost v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3, 4 s. ř. s.).

[17] Kasační stížnost není důvodná.

[18] Nejvyšší správní soud předesílá, že neshledal namítanou nepřezkoumatelnost rozsudku městského soudu. Tu stěžovatelka spatřuje především v tom, že se městský soud nevypořádal dostatečně s jejím argumentem, že stěžovatelka získala primárně nový podnikatelský impuls, který se projevil navýšením jejích zdanitelných příjmů, nikoliv nelegitimní daňové zvýhodnění. Městský soud tento argument nicméně nijak nepominul. Zabýval se jím v bodě 44 napadeného rozsudku. Konstatoval zde, že poukaz na nový podnikatelský impuls není dostačujícím vysvětlením transakcí, které vedly fakticky zejména k zásadnímu úrokovému zatížení stěžovatelky bez toho, aby obdržela jakoukoliv deklarovanou externí investici. Městský soud tak zjevně nespatořoval dostatečnou souvislost mezi ekonomickými výsledky stěžovatelky dosahovanými po změně na manažerské úrovni a úrokovými náklady vzniklými v roce 2012 v rámci tvrzené provedené restrukturalizace na akcionářské úrovni za situace, kdy zakladatelka nadále držela 50 % podíl prostřednictvím společnosti SALVETON a. s., kde vykonávala funkci předsedkyně představenstva a podle tvrzení samotné stěžovatelky ještě několik let také kontrolu nad jejími zásadními kroky. Námitka nepřezkoumatelnosti proto není důvodná.

[19] Dále stěžovatelka namítá vadu řízení před žalovaným. Konkrétně mu vytýká, že omezil její právo na obhajobu, neboť jí neposkytl dostatečný časový prostor pro reakci na změnu právního hodnocení věci a nevypořádal se řádně s jí navrženými důkazními prostředky.

[20] Ze správního spisu vyplývá, že správce daně neuznal sporné úrokové náklady s poukazem na to, že u nich stěžovatelka neprokázala splnění podmínek § 24 odst. 1 zákona o daních z příjmů. Konkrétně dospěl k závěru, že stěžovatelka emisí dluhopisů v podstatě velmi nákladným způsobem financovala změnu vlastní akcionářské (korporátní) struktury, která přitom spočívala pouze v převodu akcií ze zakladatelky na jinak nečinnou

pokračování

a nesolventní společnost SALVETON a. s., vlastněnou (opět) zakladatelkou a jejími potomky, kdy se ve výsledku na vedení stěžovatelky podílely stále tytéž osoby. Současně byly podle něj provedeny kroky, které na sebe účelově navazují tak, aby celá transakce měla na jednu stranu v podstatě minimální finanční dopad na zúčastněné osoby ve smyslu potřeby finančních prostředků na úhradu závazků, na druhou stranu zajistila zakladatelce (potažmo jejím potomkům) možnost obdržet finanční prostředky vyplácené stěžovatelkou bez jakéhokoliv zdanění srážkovou daní, a navíc se v případě výnosových úroků jednalo u stěžovatelky o daňově uznatelný náklad. Správce daně nepřistoupil na argumentaci stěžovatelky, že ekonomické opodstatnění úrokových nákladů (souvislost s jejími příjmy) spočívá v dosažení širší restrukturalizace skupiny SIKO a jejích finančních zdrojů.

[21] Dodatečné platební výměry správce daně vydal dne 11. 3. 2020, dne 14. 4. 2020 proti nim podala stěžovatelka odvolání, které doplnila dne 15. 6. 2020. Správce daně postoupil odvolání spolu se svým stanoviskem dne 23. 7. 2020 žalovanému. Dne 13. 8. 2020 požádala stěžovatelka o zaslání vybraných listin ze správního spisu. Této žádosti žalovaný vyhověl a listiny jí zaslal dne 31. 8. 2020. Stěžovatelka následně dne 23. 10. 2020 dále doplnila odvolání. Dne 9. 2. 2021 zaslal žalovaný stěžovatelce seznámení se zjištěnými skutečnostmi a výzvou k vyjádření se v rámci odvolacího řízení ve lhůtě 15 dní. Zde žalovaný zrekapituloval skutková zjištění správce daně a průběh daňové kontroly, zejména obsah vyjádření stěžovatelky ze dne 30. 6. 2017 a ze dne 18. 10. 2019 k důvodu emise dluhopisů. Následně uvedl, že celou transakci tak, jak ji zjistil a popsali správce daně, nelze hodnotit optikou porušení § 24 odst. 1 zákona o daních z příjmů, nýbrž jako stav zneužití práva. Při tom poukázal na časový sled událostí, osobní provázanost zúčastněných osob, rozhodující vliv zakladatelky na všechna právní jednání, absenci externích investic, daňové výhody v podobě úrokových nákladů na straně emitenta a nezdaněných úrokových výnosů a vyplácené dividendy na straně zakladatelky a zdůraznil, že finanční dopady (zatížení) takto strukturované korporátní změny nese pouze stěžovatelka. Obratem po zaslání výzvy k vyjádření se v rámci odvolacího řízení požádala stěžovatelka o prodloužení lhůty o 40 dní. Žalovaný vyhověl její žádosti pouze částečně a prodloužil lhůtu do 12. 3. 2021, tj. o dalších 15 dní. Poslední den stěžovatelka předložila své vyjádření, kde zopakovala a dále rozvedla okolnosti, za nichž přistoupila k emisi dluhopisů a kterými zdůvodňovala její ekonomické opodstatnění (změna akcionářské struktury, manažerská výměna, financování výplaty dividendy externím zdrojem při nahrazení vlastního kapitálu cizími zdroji, zachování kontroly zakladatelky). Současně navrhla provést výpovědi několika osob, které se měly vyjádřit k motivům mezigeneračního transferu, k založení a roli společnosti SALVETON a. s. a ke změně stěžovatelky v manažersky řízenou společnost. Žalovaný se k navrženým důkazům vyjádřil v samostatném sdělení ze dne 23. 3. 2021 a dne 29. 3. 2021 vydal napadené rozhodnutí o odvolání.

[22] Nejvyšší správní soud nemá po seznámení se spisovým materiálem za to, že by žalovaný zkrátil stěžovatelku na jejím právu na obranu, a dopustil se tak vady řízení s vlivem na zákonnost jeho rozhodnutí. Stěžovatelka se především mylí v tom, že by po čtyřech letech daňového řízení stála na prahu zcela nové kauzy a čelila novým (rozdílným) skutkovým zjištěním. Předmět sporu se v řízení před žalovaným nijak nezměnil. Nadále jím byla daňová uznatelnost nákladových úroků vynaložených stěžovatelkou na základě emitovaných korunových dluhopisů. Žalovaný přitom následoval pochybnosti správce daně o jejich daňové uznatelnosti i jeho úvahy o absenci ekonomického

opodstatnění emise korunových dluhopisů upsané zakladatelkou a spojené s dalšími účelovými kroky. Taktéž v odvolacím řízení neučinil žádná nová skutková zjištění. Podle obsahu správního spisu žalovaný před vydáním výzvy podle § 115 odst. 2 daňového řádu neprovedl žádné nové důkazy a při svém rozhodování vycházel pouze z obsahu správního spisu. Jako odvolací orgán toliko došel k odlišnému právnímu hodnocení téže skutkové situace, kterou podrobně popsal a posuzoval již správce daně. Jinými slovy, žalovaný opravil právní kvalifikaci skutečností zjištěných správcem daně. Tyto podle něj vypovídaly o zneužití práva, nikoliv o nesplnění podmínek § 24 odst. 1 zákona o daních z příjmů. Jádrem úvahy žalovaného přitom zůstalo stejné jako v případě správce daně – absence ekonomické racionality transakce tak, jak byla nastavena a provedena, z pohledu stěžovatelky. Pro účely obrany stěžovatelky se tedy „téma“ daňového řízení nijak nezměnilo, neboť o ekonomické racionalitě svých kroků se snažila (neúspěšně) přesvědčit již správce daně po celou dobu daňové kontroly. Procesněprávně se naopak její situace stala v důsledku překvalifikace jejího jednání paradoxně výhodnější, neboť důkazní břemeno stran zneužití práva nese správce daně (rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 6. 2020, č. j. 5 Afs 114/2019-28, ze dne 6. 2. 2019, č. j. 6 Afs 44/2018-31, nebo ze dne 5. 10. 2016, č. j. 6 Afs 170/2016-30). Nikoliv stěžovatelka, nýbrž správce daně (zde žalovaný) se tak stal tím, kdo musí prokázat rozhodné skutečnosti. Jejím úkolem nebylo, aby prokazovala, že nezneužila právo, nýbrž aby vysvětlila své jednání či vyvrátila skutkové a právní závěry žalovaného poté, co snesl ucelený pohled na to, proč dané jednání posoudil jako zneužití práva. V tomto ohledu nelze striktně hovořit o důkazním břemeni (či břemeni tvrzení), jedná se „pouze“ o právo daňového subjektu nabízet důkazy a uplatnit prostředky ke své obraně (rozsudek zdejšího soudu ze dne 28. 11. 2019, č. j. 7 Afs 114/2019-33). Daňový subjekt může (resp. musí) prokazovat, že hlavním účelem jeho transakcí nebylo zneužití práva, ale jeho jednání (transakce) mělo ekonomický důvod (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 8. 2022, č. j. 7 Afs 49/2022-26). V posuzované věci tudíž nenastal žádný zásadní rozdíl v obsahu procesní aktivity stěžovatelky. Ta po celou dobu daňového řízení nutně směřovala k prokázání téže skutečnosti (ekonomického důvodu transakce jako celku). Hmotněprávně není zásadní rozdíl v tom, zda tak činila optikou § 24 odst. 1 zákona o daních z příjmů nebo doktrínou zneužití práva.

[23] Nejvyšší správní soud odmítá s ohledem na výše uvedené zabředávat do diskuse, jakou podobu by měl správní spis, pokud by žalovaný seznámil stěžovatelku se změnou právní kvalifikace dříve, popřípadě pokud by dostala delší prostor pro své vyjádření. Pro posouzení věci je podstatné pouze to, že ji žalovaný se změnou právní kvalifikace řádně seznámil a poskytl jí prostor se k ní vyjádřit. Za situace, kdy podstatou sporu zůstala otázka ekonomické racionality stále téže transakce z pohledu stěžovatelky a žalovaný následoval úvahy správce daně při převzetí důkazního břemene, považuje Nejvyšší správní soud časový prostor, který stěžovatelka dostala k vyjádření se k nové právní kvalifikaci, za zcela adekvátní. Je nutno připomenout, že smyslem a účelem § 115 odst. 2 daňového řádu je předcházení vzniku překvapivého rozhodnutí, které bude pro odvolatele nepříznivé, a poskytnout mu tak ještě prostor k tomu, aby na nové právní závěry odvolacího orgánu zareagoval a pokusil se je vyvrátit (např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 7. 2020, č. j. 10 Afs 173/2017-58). Uvedenou povinnost žalovaný, jak shora popsáno, před vydáním napadeného rozhodnutí splnil. Právo stěžovatelky na uplatnění

pokračování

obranu proti jeho závěru o zneužití práva tedy bylo zachováno, a i stěžovatelkou konzumováno.

[24] Žalovaný se také řádně vypořádal s důkazními prostředky, které ve svém vyjádření navrhla. Jeho postup nelze označit za formální pouze proto, že nevyhověl návrhu na provedení svědeckých výpovědí. Žalovaný podrobně odůvodnil, že svědecké výpovědi považuje za nadbytečné, neboť směřují k prokazování skutečností, které nejsou z hlediska jeho právní kvalifikace relevantní ani sporné. Žalovaný totiž nepochybně dlouhodobě připravované provádění generační výměny na akcionářské a manažerské úrovni, ani motivaci k tomuto kroku či zvolené kýžené uspořádání podnikání stěžovatelky. Pouze provedl vlastní hodnocení role korunových dluhopisů emitovaných v jejím rámci. Správnost tohoto hodnocení je pak otázkou věcného posouzení kasační stížnosti.

[25] Jelikož námitky dle § 103 odst. 1 písm. b) a d) s. ř. s. nejsou důvodné, přistoupil Nejvyšší správní soud k posouzení zákonnosti rozsudku městského soudu. Ten stojí na závěru, že soubor kroků, které se odehrály v blízké časové souvislosti (září 2012) mezi stěžovatelkou, zakladatelkou a společností SALVETON a. s., vedl k získání nelegitimní daňové výhody (zneužití práva), kterému nelze poskytnout ochranu. Současně nepřistoupil na argumentaci stěžovatelky, že racionálním ekonomickým důvodem pro dané operace byla odehrávající se generační výměna v manažerské a akcionářské struktuře stěžovatelky.

[26] S tímto závěrem se Nejvyšší správní soud ztotožnil.

[27] Kasační soud nepovažuje za účelné podrobně rozebírat teoretická východiska doktríny zneužití práva ani provádět srovnání s jinými případy týkajícími se úroků z korunových dluhopisů. Z rozhodnutí žalovaného, městského soudu i podání stěžovatelky je zřejmé, že tato teoretická východiska jsou všem velmi dobře známa. Současně sama stěžovatelka správně připomněla ve své replice, že každý případ je založen na konkrétních skutkových okolnostech, pročež je třeba jej posuzovat individuálně. Postačí tedy připomenout, že podle ustálené judikatury „*smyslem zákonem stanovené možnosti emise dluhopisů a související daňové výhody spočívající v nulové dani z příjmů z dluhopisových úroků je získání financování pro podnikání z externího zdroje, tedy získání dodatečného kapitálu. Pokud je tento účel naplněn, jsou dluhopisy prostředkem nezdaněných úrokových příjmů pro jejich upisovatele. [...] pokud emise dluhopisů nesplňovala obecný účel dosáhnout nových finančních prostředků z externích zdrojů, nelze mít za to, že byl naplněn rovněž podpůrný účel daňového zvýhodnění zakotveného v § 36 odst. 3 zákona o daních z příjmů, ve znění do 31. 12. 2012*“ (např. rozsudek tohoto soudu ze dne 9. 8. 2023, č. j. 4 Afs 231/2022-40).

[28] Stěžovatelka dovozuje naplnění smyslu emise dluhopisů z toho, že touto operací nahradila externí dluhové financování skutečně potřebné z důvodu nedostatku vlastních zdrojů pro výplatu dividendy společnosti SALVETON a. s. Konala ryze racionálně, neboť tento závazek s ohledem na jeho výši jednak ohrožoval její majetkovou podstatu a další rozvoj, a navíc dosáhla díky nastavení podmínek emise výhodnějších podmínek. V obecné rovině lze stěžovatelce přisvědčit, že městský soud v některých úvahách prezentoval požadavek externího financování poněkud dogmaticky. Tento totiž nelze paušálně spojovat

pouze se situací, kdy byl dodatečný kapitál fakticky získán od nespojené osoby „zvenčí“, tedy veřejnou emisí dluhopisů. Externí zdroj kapitálu může být jistě představován i spojenou osobou. Stále se bude jednat o cizí zdroj kapitálu. Důležité je to, aby daná potřeba kapitálu byla reálná a nebyla vytvořena uměle a samoúčelně (toliko navozena), především s vidinou dosažení souvisejícího daňového zvýhodnění. Jinými slovy, aby nešlo o uměle vytvořený koloběh finančních prostředků. Městský soud však své posouzení nezaložil čistě na tom, že v posuzované věci absentovala veřejná emise dluhopisů, ale zcela trefně poukázal na to, že potřeba financování byla vytvořena sérií rozhodnutí samotné zakladatelky, která posléze celou emisi dluhopisů se splatností 20 let upsala.

[29] Argumentace stěžovatelky, že emisí dluhopisů toliko vyřešila financování výplaty dividendy nejvýhodnějším finančním nástrojem, který byl v rozhodnou dobu k dispozici, skutečně pokulhává ve světle konkrétních skutkových okolností. Jak správně zdůraznil městský soud, závazek vyplatit dividendu byl načasován na okamžik (30. 9. 2012) následující bezprostředně poté, co zakladatelka převedla 100 % svých akcií ve stěžovatelce na společnost SALVETON a. s. (27. 9. 2012). V obecné rovině lze opět souhlasit se stěžovatelkou, že se může jednat o standardní legitimní krok v rámci akvizice cílové společnosti (získání prostředků z cílové společnosti za účelem splacení kupní ceny podílu). V konkrétních konturách posuzované věci nicméně nezískal cílovou společnost (stěžovatelku) za kupní cenu nezávislý (externí) investor, nýbrž jinak nečinná společnost SALVETON a. s., v níž drží od počátku polovinu akcií zakladatelka a další polovinu jí blízké osoby (její potomci). Jinými slovy, stěžovatelku nadále ovládala zakladatelka ve spojení s osobami blízkými. Ani v této rovině tak nebyl naplněn cíl právní úpravy daňového osvobození kupní ceny podílu (výstup dosavadního společníka). V konečném důsledku tak nebyla emisí dluhopisů díky vzájemně propojené sérii rozhodnutí zakladatelky završených trojstranným zápočtem *de facto* financována ani výplata dividendy transformované v kupní cenu za prodej celého obchodního podílu na stěžovatelce, neboť k vystoupení zakladatelky ze stěžovatelky došlo toliko formálně (prostřednictvím zapojení jiné entity skupiny SIKO), nikoliv fakticky. Po proběhnutí transakce totiž zůstala zakladatelka fakticky „na svém“ při současném dosažení příjmů s úplným osvobozením od daně (v konečné podobě dluhopisových úroků a dluhopisové pohledávky), kterého by bez provedených operací nedosáhla, jejichž financováním je zatížena stěžovatelka, která touto transakcí nic nezískala. Zjednodušeně řečeno emise dluhopisů neposloužila k ničemu jinému než financování „vyvedení“ nezdaněných (minulých i budoucích) zisků stěžovatelky zakladatelce a jejím potomkům bez toho, aniž by fakticky došlo k jakékoliv externí změně v kontrole či ovládnutí stěžovatelky.

[30] Namítá-li stěžovatelka, že došlo ke změně její kontroly, neboť majoritní podíl na ní již nedejří zakladatelka, nýbrž společnost SALVETON a. s., pomíjí, že nedošlo k reálnému prodeji podílu, neboť zakladatelka byla v rozhodnou dobu (a několik let poté) držitelem podílu o velikosti 50 % na novém akcionáři (zbývající podíl pak vlastní osoby blízké). Neproběhla tak žádná restrukturalizace holdingu, která by znamenala změnu faktického ovládnutí stěžovatelky. Je pravdou, že došlo k určitému zapojení osob blízkých, na druhou stranu však zakladatelka zůstala předsedkyní představenstva nového akcionáře stěžovatelky, která sama připouští, že zakladatelka nad ní díky dluhopisům drží jakousi „záchrannou brzdu“ či dodatečnou „náhradní“ kontrolu. Deklarovaná restrukturalizace akcionářské struktury tudíž pouze vytvořila podmínky pro rozhodné operace, které v roce 2012 vedly

pokračování

k transformaci nerozděleného zisku stěžovatelky nezatíženého při výplatě srážkovou daní do dluhopisové pohledávky financované na náklady stěžovatelky, což vedlo městský soud k závěru o zneužití práva stěžovatelkou.

[31] Co se týče poukazů na manažerskou výměnu ve stěžovateli na přelomu let 2012/2013, pak Nejvyšší správní soud postrádá souvislost mezi touto skutečností a dluhopisovým závazkem, který byl založen sérií rozhodnutí, za nimiž stála v různých pozicích zakladatelka. Z ničeho neplyne, proč by měly být na úrovni stěžovatelky tyto kroky (výplata dividendy provázaná s převodem podílu na holdingovou společnost a s rozhodnutím o jejím financování na straně jedné a změna na manažerské úrovni stěžovatelky na straně druhé) nějakým způsobem vzájemně podmíněny. V takovém vztahu jsou právě a pouze operace na první straně, které vyústily v trojstranný zápočet, a tedy transformaci dividendy formálně do kupní ceny podílu na úrovni holdingové společnosti SALVETON a. s., financovanou korunovými dluhopisy v konečný prospěch zakladatelky. Nutno dodat, že městský soud nijak nerozporoval fakt, že k manažerské výměně ve vedení stěžovatelky došlo. Nepovažoval ji však za relevantní skutečnost a poukazoval naopak na to, že si zakladatelka podržela kontrolu nad stěžovatelkou prostřednictvím držby podílu o výši 50 % v holdingové společnosti jakožto jejím novém akcionáři. Jak bylo uvedeno již výše, právě tato skutečnost pak silně oslabuje argumentaci o financování zásadní restrukturalizace podnikání rodinného holdingu, a naopak posiluje závěr o primárním vytvoření umělé platformy pro to, aby mohl být vyplácen kumulovaný zisk stěžovatelky bez odvedení jakékoliv srážkové daně pomocí dluhopisového nástroje na náklady stěžovatelky po dobu příštích 20 let.

[32] Nejvyšší správní soud se taktéž ztotožňuje s hodnocením městského soudu, že jako důvod legitimizující provedené transakce nelze přijmout podnikatelské výsledky dosahované po změně managementu stěžovatelky. Jak vyplývá z výše uvedeného, je třeba rozlišovat korporátní a provozní úroveň podnikání stěžovatelky. Nelze tedy dost dobře spojovat výsledky, které dosahuje nový management stěžovatelky díky svým rozhodnutím na provozní úrovni po odchodu zakladatelky, s jejími korporátními rozhodnutími učiněnými v roce 2012 ohledně samotného uspořádání holdingu, které umožnilo primárně nezdaněné vyvedení zisku ze stěžovatelky ve prospěch zakladatelky při doprovodném vytvoření nákladů ve formě vyplácených úroků (jakožto dalších nezdaněných příjmů zakladatelky dosažených na platformě dané transakce). Z korporátního hlediska za tímto efektem stálo pouze účelové přeskupení majetku uvnitř skupiny SIKO ovládané právě zakladatelkou. Absentuje tak souvislost mezi vynaložením zdrojů směřujících k účelnému využití institutů dluhopisového financování pro podporu rozvoje podnikání stěžovatelky a budoucím získáváním zdanitelných příjmů, na které stěžovatelka poukazuje. Žádnou reálnou souvislost mezi náklady vynaloženými v souvislosti s popsány operacemi a svými příjmy totiž stěžovatelka nepředestřela. Bylo by proto v rozporu s účelem zákona o daních z příjmů (aniž je sporné formální naplnění podmínek pro uznatelnost úroků z dluhopisů jako daňově účinných nákladů), aby si stěžovatelka snížila základ daně o tyto náklady. Získala by tím totiž neoprávněnou konkurenční výhodu oproti ostatním subjektům, které jako daňově účinné po právu uplatňují pouze takové náklady související s financováním, které skutečně přispěly k rozvoji podnikání a dosahování, zajišťování a udržování zdanitelných příjmů a nevedly pouze k vyvádění prostředků z vlastních společností formou fakticky nezdaněných zisků a úrokových výnosů a k umělému snižování základu daně.

[33] Nejvyšší správní soud ve shodě s městským soudem neshledává posuzovaný sled operací jako (pro stěžovatelku) ekonomicky racionální, nýbrž naplňující objektivní kritérium zneužití práva. Ekonomicky smysluplnou se celá operace stává teprve tehdy, je-li na ni nahlíženo pohledem zakladatelky (potažmo jejích potomků), která o všech operacích v roce 2012 *de facto* rozhodla a zapojené subjekty ovládala a jejímž hlavním cílem dle všeho bylo získat fakticky nezdaněné zisky stěžovatelky navýšené po dobu 20 let o (nezdaněné) úroky z dluhopisů a současně snížit základ daně stěžovatelky v rozporu s účelem zákona o daních z příjmů. Městský soud tak nepochybil, pokud shledal rovněž naplnění subjektivního kritéria zneužití práva. Nutno dodat, že v případě poukazu soudu na jiné možnosti financování se jednalo jen o podpůrný argument pro závěr o naplnění subjektivního kritéria zneužití práva.

[34] Městský soud proto správně uzavřel, že žalovaný prokázal naplnění objektivního i subjektivního kritéria zneužití práva, resp. že prokázal úmyslné získání daňového zvýhodnění v rozporu s účelem zákona o daních z příjmů. Stěžovatelce se tento závěr nepodařilo zpochybnit. Na tom nic nemění ani opakovaně namítaná generační výměna probíhající na pozadí sporných transakcí, která se evidentně týkala spíše manažerské úrovně, nikoliv té korporátní, kde si zakladatelka ponechala rozhodný vliv při nezdaněném vyvedení zisků stěžovatelky „na její účet“. Relevantní není ani nynější údajná akceschopnost a konkurenceschopnost stěžovatelky, kterou sama stěžovatelka připisuje právě změnám na manažerské úrovni a novému podnikatelskému impulsu. V případě provedené korporátní změny spojené s emisí korunových dluhopisů byl totiž daňový účel, resp. získání daňového zvýhodnění stěžovatelkou a zakladatelkou (potažmo jejími potomky), vzhledem k ostatním okolnostem posuzovaného případu natolik významný, že od něj nebylo možné při zkoumání hospodářského smyslu dotyčných transakcí odhlédnout, a byl tak zcela zásadní pro závěr o zneužití práva. Nadto tato výměna nesouvisí se způsobem financování a šlo jí dosáhnout i při zachování ekonomické racionality transakcí.

[35] S ohledem na výše uvedené dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že kasační stížnost není důvodná, a proto ji zamítl (§ 110 odst. 1 věta druhá s. ř. s.). Ve věci soud rozhodl v souladu s § 109 odst. 2 s. ř. s., dle něhož rozhoduje Nejvyšší správní soud o kasační stížnosti zpravidla bez jednání.

[36] Soud rozhodl o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti podle § 60 odst. 1 věty první s. ř. s. za použití § 120 s. ř. s. Stěžovatelka nebyla v řízení o kasační stížnosti úspěšná, proto nemá právo na náhradu nákladů řízení. Žalovanému nevznikly žádné náklady, které by přesáhly náklady běžné úřední činnosti (rozsudky ze dne 25. 5. 2023, č. j. 7 As 73/2023-22, nebo ze dne 23. 8. 2022, č. j. 5 As 209/2021-23).

Poučení: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 28. května 2025

pokračování

Lenka Krupičková
předsedkyně senátu